ILU - JA ISIKUTEENUSTE OSUTAMISEL KASUTATAVATE SEADMETE JA INSTRUMENTIDE DEKONTAMINATSIOON

Uuendatud 30.06.2026

Koostas: Olga Gurjanova, MSc, RN

SISUKORD

MÕISTED 2

SISSEJUHATUS 3

DEKONTAMINEERIMISALA KORRALDUS JA DEKONTAMINEERIMISE TASEME MÄÄRAMINE 4

KASUTATUD TÖÖVAHENDITE KÄITLEMINE 9

- PUHASTAMINE 9
- DESINFITSEERIMINE 11
- STERILISEERIMINE 12

DEKONTAMINEERITUD TÖÖVAHENDITE HOIUSTAMINE 14

MÕISTED

Antiseptika - mikroorganismide hävitamine või nende kasvu pärssimine nahal, limaskestadel, haavades või muudel eluskudedel antiseptiliste ainete (antiseptikumide) abil.

Antiseptikum - eluskudedel (nt nahal, limaskestadel ja haavadel) kasutamiseks ettenähtud aine või valmistis, mis hävitab või pärsib mikroorganismide kasvu. Antiseptikum ei ole ette nähtud elututе pindade ega instrumentide desinfitseerimiseks.

Bakteriostaatiline aine - bakterite kasvu ja paljunemist pidurdav aine.

Bakteritsiidne toime - bakterite surmav toime.

Biokandam - mikroorganismide hulk ja nendega seotud orgaaniline materjal pinnal, esemel või instrumendil enne puhastamist ja dekontaminatsiooni.

Biotsiid - mis tahes aine või segu niisuguses vormis, nagu see tarnitakse kasutajale, ning mis sisaldab või tekitab üht või enamat toimeainet ja mille eesmärk on kahjulike organismide hävitamine, tõrjumine, kahjutuks muutmine, nende toime ärahoidmine või muul viisil nende vastu võitlemine mis tahes muude vahenditega peale puhtfüüsikaliste või mehaaniliste toimingute.

Dekontamineerimine, ehk dekontaminatsioon - protsesside kogum, mille käigus eemaldatakse või hävitatakse mikroorganisme esemelt eesmärgiga seda ohutuks muuta. Mõiste hõlmab puhastamist, desinfitseerimist ja steriliseerimist.

Desinfektsioonivahend - keemiline aine või valmistis, mida kasutatakse haigustekitajate jm kahjulike mikroobide hävitamiseks ümbritsevas keskkonnas jt objektidel.

Desinfitseerimine - füüsikaline või keemiline protsess, mille eesmärk on vähendada või hävitada mikroorganismid elututel pindadel ja töövahenditel tasemeni, mis ei kujuta endast nakkusohtu. Bakterieosed ei pruugi desinfitseerimise käigus hävida.

Detergent - keemiline aine või valmistis, mis sisaldab seepe ja/või muid pesemiseks ja puhastamiseks ettenähtud pindaktiivseid aineid.

Puhastamine - dekontaminatsiooni esimene etapp, mille käigus eemaldatakse pindadelt või töövahenditelt mustus, orgaaniline materjal ja osa mikroorganismidest. Puhastamine ei taga mikroorganismide hävimist, kuid on desinfitseerimise ja steriliseerimise eelduseks.

Steriliseerimine – valideeritud füüsikaline või keemiline protsess, mille käigus hävitatakse või inaktiveeritakse kõik elujõulised mikroorganismid, sealhulgas bakterieosed.

SISSEJUHATUS

Iluteenindus on kiiresti arenev valdkond, kus lisandub pidevalt uusi teenusepakkujaid, teenuseid ja töövõtteid.

Iluprotseduurid eeldavad reeglina teenindaja ja kliendi vahetut kontakti. Mõne protseduuri käigus on töövahendite kokkupuude naha või limaskestaga ning vajaduse korral ka naha terviklikkuse rikkumine vältimatu.

Selliste protseduuride puhul on üheks peamiseks nakkusohuks saastunud töövahendite ja pindade kaudu mikroorganismide ülekandumine kliendile või teenindajale.

Seetõttu peab iluteenindaja tundma nakkustõrje ja terviseohutuse põhimõtteid, millel põhineb ohutu iluteenuse osutamine.

Iluteenindaja töövahendite ja töökoha hügieen, sealhulgas instrumentide ja seadmete nõuetekohane puhastamine, desinfitseerimine ja vajaduse korral steriliseerimine, on üks olulisemaid meetmeid nakkushaiguste leviku tõkestamisel ning kliendi ja teenindaja terviseohutuse tagamisel.

Joonis 1 Iluteeninduses nakatumise põhiteed

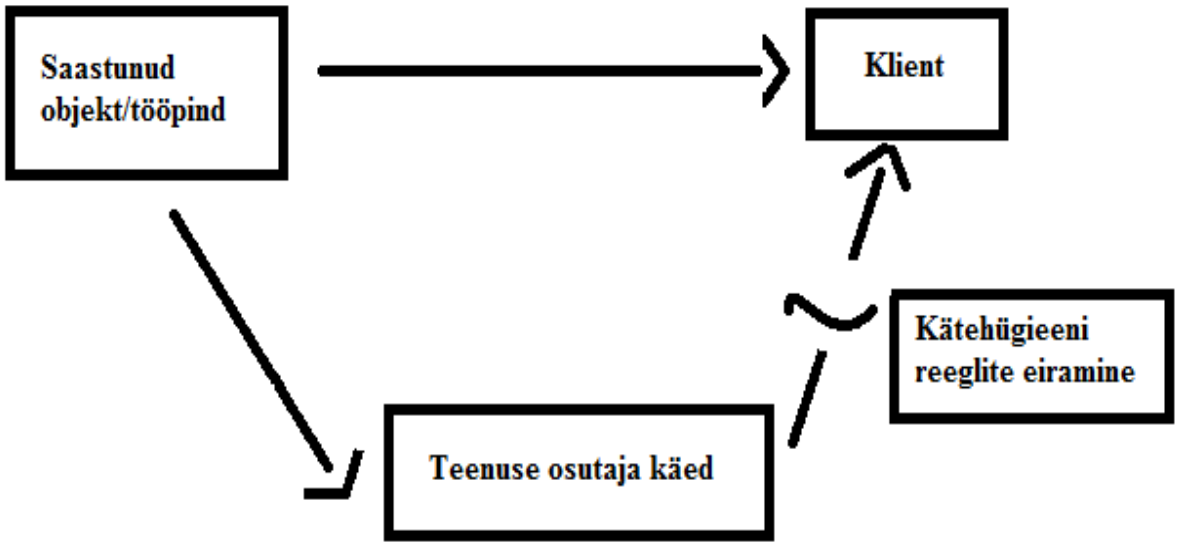

Kõik töövahendid ja muud kliendiga kokkupuutuvad esemed vajavad plaanipärast dekontaminatsiooni. Personali käte puhul tuleb järgida kätehügieeni nõudeid.

Personali käed on üks peamisi mikroorganismide ülekandumise teid. Kätehügieenile (sealhulgas käte pesemisele ja antiseptikale) tuleb pöörata erilist tähelepanu nii enne kui ka pärast protseduuri teostamist.

Käesolev juhend käsitleb töövahendite (instrumentide ja seadmete) dekontamineerimise põhimõtteid ning annab soovitusi nende rakendamiseks iluteeninduses.

DEKONTAMINEERIMISALA KORRALDUS JA DEKONTAMINEERIMISE TASEME MÄÄRAMINE

Dekontamineerimisala kavandamine on oluline osa iluteenuseid osutava ettevõtte tööprotsesside korraldamisest.
Eelistatud on instrumentide dekontamineerimiseks eraldi ruumi kasutamine.
Kui eraldi ruum puudub, võib dekontamineerimisprotseduure teha teenindussaalis selleks ettenähtud ja selgelt piiritletud alal, tingimusel et välditakse puhaste ja saastunud töövahendite ristumist. Dekontamineerimisalal ei tohi hoida ega tarbida toitu ega jooke ning seal ei tohi käidelda kosmeetikatooteid.

Joonis 2 Dekontaminatsiooni etapid

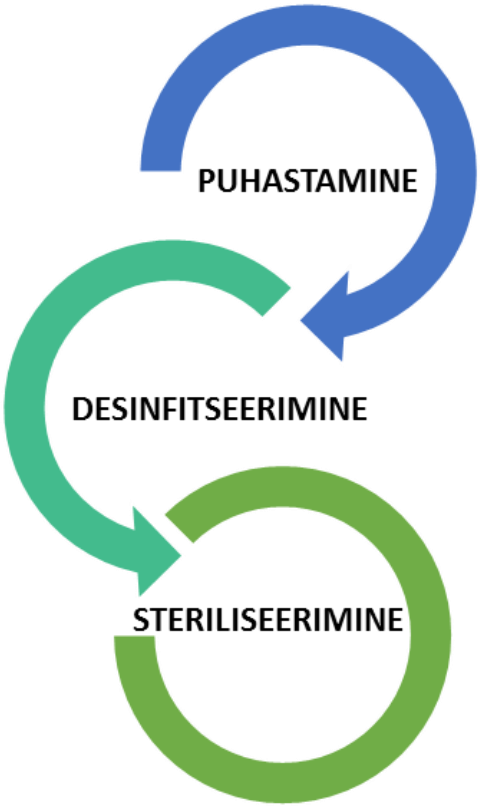

Dekontaminatsioon võib töövahendi kasutusotstarbest sõltuvalt hõlmata puhastamist, desinfitseerimist ja steriliseerimist (joonis 2).

Dekontaminatsiooni üheski etapis ei tohi puhtad töövahendid kokku puutuda puhastamata töövahendite ega saastunud tööpindadega.

Dekontaminatsiooni taseme määrab eelkõige töövahendi kavandatud kasutusotstarve.

Ilu- ja isikuteenuste osutamisel on soovitatav klassifitseerida töövahendid nende kasutusotstarbe alusel kolme riskikategooriasse (tabel 1).

Tabel 1 Töövahendite riskikategooriad ja dekontaminatsioonimeetodi valik

Riski kategooria	Näited	Dekontamineerimismeetod
Madal - mittekriitilised töövahendid	Töövahendid ja pinnad, mis ei puutu kokku kahjustatud naha, limaskestade, vere ega muude kehavedelikega. Siia kuuluvad keskkonnapinnad (nt põrandad, seinad, kraanikausid) ning kliendiga kokkupuutuvad madala nakkusriskiga pinnad (nt protseduurilaud, tool, töölaud).	Puhastamine; vajaduse korral desinfitseerimine.
Keskmine - poolkriitilised töövahendid	Korduskasutatavad töövahendid, mis puutuvad kokku naha või limaskestadega, kuid ei läbi steriilseid kudesid (nt maniküüri-, pediküüri- ja küünetehniku töövahendid).	Puhastamine ja kõrgastme desinfitseerimine. Kui protseduuri käigus saastub instrument nähtavalt verega või toimub naha läbistamine (nt torkevigastus), tuleb instrument pärast puhastamist steriliseerida.
Kõrge - kriitilised töövahendid	Korduskasutatavad instrumendid, mida kasutatakse naha või limaskesta läbistamiseks või steriilsete kudedega kokkupuuteks ning mille kasutamisel ei ole võimalik vältida kokkupuudet vere või teiste kehavedelikega (augustamis-vahendid, nõelad, skalpellid, dermarollerid, elektrolüüsi- ja termolüüsisondid, tätoveerimise, püsimeigi ja muude invasiivsete protseduuride jaoks kasutatavad teravad lõike- ja torkevahendid).	Puhastamine, desinfitseerimine ja steriliseerimine.

Sobiva dekontaminatsioonimeetodi valikul tuleb arvestada tootja juhiseid, töövahendi kuju ja materjali ning töövahendi kasutamise käigus tekkinud saastumisriski (vt tabel 2).

Tabel 2 Mida tuleb arvestada dekontaminatsioonimeetodi valikul?

1. Milline on töövahendi kasutusotstarve? Kas töövahend puutub kokku naha, limaskestade, vere või teiste kehavedelikega? Kas töövahend on invasiivne (läbistab naha või limaskesta)?	Töövahend **on (ei ole)** invasiivne. Töövahend puutub kokku naha, limaskestade, vere või teiste kehavedelikega.
2. Kas töövahend on korduskasutatav või ühekordselt kasutatav?	Tootja **on (ei ole) ette näinud** töövahendi korduskasutamise ja dekontaminatsiooni.
3. Millised on korduskasutatava töövahendi tootja juhised dekontaminatsioonimeetodi kohta?	Töövahend **talub (ei talu)** kuumtöötlust. Tootja poolt lubatud puhastus-, desinfitseerimis- ja steriliseerimismeetodid ning kasutatavad kemikaalid.
4. Kas tegevuskohas on olemas ettenähtud dekontaminatsiooni-meetodi rakendamiseks vajalikud ressursid?	Tegevuskohas **on olemas (ei ole olemas)** vajalikud seadmed, kemikaalid, väljaõpe ja töökorraldus ettenähtud dekontamina-tsioonimeetodi rakendamiseks.
5. Kas töövahendite arv võimaldab järgida ettenähtud dekontamina-tsiooniprotsessi enne nende järgmist kasutamist?	Olemasolev töövahendite arv **võimaldab (ei võimalda)** teenindada kliente ilma dekontaminatsiooniprotsessi lühendamata või vahele jätmata.

Valitud puhastamis-, desinfitseerimis- ja steriliseerimismeetodid ning nende rakendamisel kasutatavad vahendid ja režiimid ei tohi kahjustada töövahendi materjali, kasutusomadusi ega ohutut kasutamist ning neid tuleb rakendada kooskõlas tootja juhistega. Samuti tuleb vältida põhjendamatut keskkonnakoormust. Pärast dekontaminatsiooni ei tohi töövahendile jääda kasutusohutust ohustavaid puhastus- või desinfektsioonivahendite jääke.

Nõuetekohaselt dekontamineeritud töövahend peab olema ettenähtud kasutusotstarbel ohutu ega tohi kujutada nakkusriski kliendile ega personalile.

DEKONTAMINATSIOONIPROTSESSI TÕHUSUST MÕJUTAVAD TEGURID

Töövahendite dekontaminatsiooniks kasutatakse füüsikalisi ja keemilisi meetodeid, sõltuvalt töövahendi kasutusotstarbest ning valitud dekontaminatsiooniprotsessist. Kõige usaldusväärsemaks ja eelistatuimaks dekontaminatsioonimeetodiks peetakse termilisi meetodeid, kui töövahendi materjal ja tootja juhised seda võimaldavad. Keemiliseks dekontaminatsiooniks tuleb kasutada töövahendi kasutusotstarbele vastavat desinfektsioonivahendit, mille toimespekter on tootja poolt tõendatud ning vastab töövahendi kasutusotstarbest tulenevale nakkusriskile. Bakteritsiidse toimega vahendid on desinfektsioonivahenditena üldjuhul eelistatud bakteriostaatilistele toodetele.

Dekontaminatsiooni läbiviiv personal peab tagama valitud meetodi sobivuse ning järgima tootja juhiseid ja kehtestatud töökorraldust. Sobiva dekontaminatsioonimeetodi valik on kogu dekontaminatsiooniprotsessi üks olulisemaid etappe. Valesti valitud meetodi puhul esineb oht, et osa mikroorganisme võib jääda eluvõimeliseks ning põhjustada ristsaastumist või nakkuse ülekandumist.

Dekontaminatsiooniprotsesside järjepideva kvaliteedi tagamiseks tuleb tegevuskohas koostada ja rakendada hügieeniplaan.

Lisaks õige dekontamineerimismeetodi valimisele võib protsessi edukust mõjutada rida muid tegureid (joonis 3). Personal peab olema nendest teguritest teadlik ning oskama ebasoovitavat mõju minimeerida.

Töövahendid tuleb dekontaminatsiooniks ette valmistada ja võimalikult kiiresti pärast kasutamist puhastada või suunata dekontaminatsiooniprotsessi. Saastel, eriti verel ja muul orgaanilisel materjalil, ei tohi lasta töövahendi pinnale kuivada, sest see raskendab järgnevat puhastamist ja võib vähendada järgneva dekontaminatsiooniprotsessi tõhusust.

Joonis 3 Dekontaminatsiooniprotsessi mõjutavad tegurid

KASUTATUD TÖÖVAHENDITE KÄITLEMINE

Kasutatud töövahendeid tuleb käidelda viisil, mis vähendab personali ja klientide kokkupuudet saastunud töövahenditega, väldib vigastusi ning hoiab ära tööpindade ja ümbritseva keskkonna ristsaastumise.

Kasutatud töövahendid tuleb paigutada vastavalt nende liigile:

- vastavalt jäätmeliigile ettenähtud jäätmekotti (nt ühekordselt kasutatavad mitteteravad tarvikud);
- läbitorkamiskindlasse teravate jäätmete kogumismahutisse (nt ühekordselt kasutatavad nõelad ja skalpelliterad);
- korduskasutatavate töövahendite kogumiskonteinerisse (nt korduskasutatavad mitteteravad töövahendid);
- korduskasutatavate teravate töövahendite kogumiskonteinerisse (nt tangid, käärid).

Ristsaastumise vältimiseks tuleb kasutatud ja dekontamineeritud töövahendeid hoida üksteisest selgelt eraldi.
Saastunud töövahendite kogumiseks ettenähtud konteinerid või anumad peavad paiknema püstasendis. Eelistada tuleb korrosioonikindlast ja läbitorkamiskindlast materjalist valmistatud anumaid või konteinereid, mis taluvad pesemist ja desinfitseerimist. Korduskasutatavate töövahendite kogumiskonteinerid tuleb regulaarselt pesta ja vajaduse korral desinfitseerida ning säilitada kuivana.
Kogumiskonteineri suurus peab võimaldama mahutada tegevuskohas kasutatavaid dekontamineerimist vajavaid töövahendeid. Kogumiskonteinerit ei tohi üle täita. Konteinerit loetakse täitunuks, kui see on täidetud ligikaudu kolmveerandi ulatuses. Konteinerisse paigutatud töövahendeid ei tohi sealt eemaldada ega konteineri sisu kokku suruda. Kogumiskonteiner peab paiknema protseduuri tegemise kohas teenuseosutaja käeulatuses.
Kogumiskonteinerid peavad olema selgelt märgistatud vastavalt nende kasutusotstarbele.

❖ PUHASTAMINE

Puhastamine on oluline samm dekontamineerimise protsessis, kuna puhastamata töövahendi desinfitseerimine või steriliseerimine ei taga soovitud tulemust.
Põhjalik puhastamine eemaldab orgaanilise saaste, tolmu ja suure osa mikroorganismidest. Pärast puhastamist tuleb töövahendid hoolikalt loputada ja kuivatada.
Hea puhastustulemuse saavutamiseks tuleb töövahenditelt esmalt eemaldada nähtav mustus, suuremad eritised ja veri jaheda või leige jooksva vee all. Liigendiga ja lukustusega töövahendid tuleb avada ning paigutada puhastusvanni võimalikult avatud asendis. Kõik lahtivõetavad töövahendid tuleb enne puhastamist tootja juhiste kohaselt osadeks võtta. Õõnsad töövahendid tuleb läbi loputada või puhastada tootja juhiste kohaselt, et eemaldada sisepindadelt saaste.

Puhastamiseks soovitatakse kasutada valamut, mida ei kasutata muuks otstarbeks ning mida hoitakse puhtana.

Detergendi valimisel tuleb arvestada:

1) Määrdumise tüüpi, mille puhul on toode efektiivne;
2) Kasutatav detergent peab sobima töövahendi materjali ning olema kooskõlas tootja juhistega;
3) Vee karedusastet (kare e mineraaliderohke vesi vähendab oluliselt pesemiskemikaalide efektiivsust);

Üha rohkem kasutatakse puhastamise eesmärgil ultrahelipuhastajat. Rahvusvahelistes juhendites peetakse ultrahelipuhastust efektiivseks meetodiks töövahendite raskesti liigipääsetavate osade puhastamiseks, kuid rõhutatakse, et ultrahelipuhastajal ei ole desinfitseerivat ega steriliseerivat toimet. Ultrahelipuhastus ei asenda mehaanilist puhastamist, kui töövahend on tugevalt määrdunud või kui tootja ei ole ette näinud ultrahelipuhastuse kasutamist ainsa puhastusmeetodina. Ultrahelipuhastaja kasutamisel tuleb jälgida puhastusvahendi sobivust.
Ultrahelipuhasti sobib paljude roostevabast terasest ja keeruka kujuga töövahendite puhastamiseks, kui tootja seda lubab. Ultrahelipuhastus on eriti tõhus kinnitunud orgaanilise saaste ja kuivanud jääkide eemaldamisel. Ultrahelipuhastuse optimaalse efektiivsuse saavutamiseks tuleb kasutada sobivat pesuvahendit, temperatuuri ning katta töövahendid täielikult toimelahusega. Töövahendid tuleb paigutada selliselt, et vältida piirkondi, kuhu ultraheli toime ei ulatu. Töölahust tuleb korrapäraselt uuendada (vastavalt tootja juhistele), sest liiga suur saastekoormus ultrahelivannis vähendab puhastavat toimet ja soodustab korrosiooni.
Pärast ultrahelitöötlust tuleb töövahendid korralikult loputada ning kuivatada. Pärast kuivatamist tuleb osadeks võetud töövahendid uuesti kokku panna.

Puhastatud töövahenditele võib jääda alles teatud hulk mikroorganisme, mis võivad soodsates tingimustes säilida või paljuneda. Seega sõltuvalt töövahendi riskikategooriast peab puhastusetapile järgnema desinfitseerimine ja vajadusel steriliseerimine.

Pane tähele! Turul on saadaval tooteid, millele tootja omistab nii puhastava kui ka desinfitseeriva toime. Selliste toodete kasutamisel võib tootja ette näha puhastamise ja desinfitseerimise ühendamise üheks tööetapiks. See ei vabasta siiski vajadusest eemaldada töövahendilt nähtav mustus ning alati tuleb järgida tootja kasutusjuhiseid. Nähtavalt määrdunud töövahend tuleb enne desinfektsiooni alati puhastada, kui tootja ei ole kasutusjuhendis selgesõnaliselt kirjeldanud muud tõendatud tööprotsessi.

❖ DESINFITSEERIMINE

Kliendi teenindamine peab toimuma puhta ning asjakohaselt töödeldud töövahendiga. Korduskasutatavad töövahendid tuleb pärast iga kasutuskorda dekontamineerida vastavalt nende riskikategooriale. Kui töövahendi puhul on nõutav desinfitseerimine, tuleb see teha pärast iga klienti.

Desinfektsioonivahendite valikul on oluline arvestada tootja dokumenteeritud ja standardiseeritud katsemeetoditega tõendatud toimivust. Teenuse ohutuse tagamisel on määrava tähtsusega desinfektsioonivahendi toimespekter ehk see, milliste mikroorganismide vastu on vahendi tõhusus tõendatud. Valitud desinfektsioonivahendi toimespekter peab vastama töövahendi, pinna või protseduuriga seotud nakkusriskile.

Korrapärase desinfitseerimise läbiviimiseks peab personal tundma desinfektsiooniprotsessi põhimõtteid ning olema vastavalt koolitatud. Desinfektsioonivahendi kasutamisel tuleb järgida tootja määratud kontsentratsiooni ja toimeaega (kontaktaega). Töövahendi pind peab püsima toimelahusega kaetuna kogu ettenähtud toimeaja vältel. Keemilise desinfektsiooni käigus peab toimelahus katma töövahendi pinnad ja õõned täielikult. Töövahendi pinnale ei tohi jääda õhumulle, mis takistavad toimelahuse kokkupuudet pinnaga. Töövahendi lukud tuleb lahti teha ning mitmest osast koosnevad esemed asetada lahusesse üksnes lahtivõetult.

Pärast keemilist desinfitseerimist tuleb töövahendid üldjuhul põhjalikult loputada voolava puhta veega ning seejärel kuivatada. Mõne desinfektsioonivahendi tootja võib siiski ette näha teistsuguse töökorralduse desinfitseeritud töövahendite edasiseks käitlemiseks. Sellisel juhul tuleb järgida tootja juhiseid.

Kui mõni pind ruumis on saastunud vere või muude kehavedelikega, tuleb nähtav saaste eemaldada esimesel võimalusel ühekordse rätikuga, seejärel pind puhastada ning desinfitseerida. Puhastamise ja desinfitseerimise käigus peab töötaja kasutama ühekordseid kaitsekindaid. Vere või muude kehavedelike pühkimiseks kasutatud materjal (rätik/salvrätik) tuleb käidelda vastavalt tegevuskoha jäätmekäitluskorrale ja kehtivatele nõuetele.

Kui valmistatakse desinfektsioonivahendi töölahus, tuleb mahuti märgistada vähemalt töölahuse nimetuse, valmistamise kuupäeva ning kasutusaja lõpu või kõlblikkusaja lõpuga vastavalt tootja juhistele. Märgistamata pudeleid tundmatu kemikaaliga ei tohi iluteenindusettevõttes hoiustada ega kasutada.

Desinfitseerivate lahuste valmistamisel tuleb kasutada tootja soovitatud lahjendusvett, valmistada töölahus selleks ettenähtud anumas ning järgida valmislahuse kõlblikkusaega.

Enne uue töölahuse valmistamist tuleb desinfektsioonivahendi mahuti põhjalikult puhastada ning vajaduse korral desinfitseerida. Ei tohi lisada uusi töölahuseid anumasse, kuhu on jäänud vana lahuse jäägid.

Desinfektsioonivahendeid ei tohi omavahel segada ega lisada neile detergente (v.a. juhul kui see on tootja poolt ette nähtud).

Desinfektsioonivahendid tuleb kõrvaldada vastavalt tootja juhistele ja kehtivatele nõuetele.

Tuleb meeles pidada, et desinfitseerimiseks tohib kasutada üksnes selliseid vahendeid, mis on Euroopa Liidu õigusaktide kohaselt lubatud turule ning ette nähtud vastavaks kasutusotstarbeks. Kui dekontamineerimiseks kasutatakse biotsiide, tuleb kasutada üksnes kehtiva loa või registreerimistunnistusega biotsiide. Kui kasutatakse meditsiiniseadmena turule lastud desinfektsioonivahendeid, tuleb järgida nende tootja kasutusjuhiseid ja ettenähtud kasutusotstarvet.

Desinfektsioonivahendit ei tohi kasutada steriliseerimise eesmärgil, välja arvatud juhul, kui tootja on selleks otstarbeks tõendanud vahendi toime ja näinud ette selle kasutamise steriliseerimiseks.

❖ STERILISEERIMINE

Tegevuskohas, kus kasutatakse korduskasutatavaid kriitilisi töövahendeid, peab olema juurutatud nende nõuetekohane steriliseerimisprotsess.
Steriliseerimisprotsessi läbiviiv personal peab tundma steriliseerimise põhimõtteid, olema saanud vastava väljaõppe ning järgima valideeritud tööprotseduure.
Juhul, kui steriliseerimisprotsessi ei ole juurutatud, tuleb kasutada üksnes ühekordselt kasutatavaid töövahendeid. Ühekordselt kasutatavaid töövahendeid ei tohi puhastada, desinfitseerida ega korduskasutada.
Steriilsena tarnitud töövahendit võib kasutada kuni tootja määratud kõlblikkusaja lõpuni tingimusel, et steriilne pakend on terve, kuiv ja kahjustusteta.

Iluteenindaja tegevuskohas peab alati olema steriliseerimisseadme kasutusjuhend ja kasutatavate meetodite kirjeldus. Steriliseerimisprotsessi jälgitavuse tagamiseks on soovitatav dokumenteerida vähemalt steriliseerimistsüklid, kasutatud programmid, testide tulemused, hooldus- ja rikked.

NB! Kõrgastme desinfektsioon ja steriliseerimine on erinevad dekontaminatsioonimeetodid ning neid ei tohi pidada teineteist asendavateks meetoditeks.

Steriilseid (s.t. steriliseeritud ja steriilses pakendis säilitatud) töövahendeid tuleb kasutada protseduuridel, mille käigus läbistatakse tahtlikult steriilseid kehapiirkondi või mille kasutamisel ei ole võimalik välistada naha või limaskesta läbistamist ning

kokkupuudet verega. Kriitilised töövahendid, mida peab steriliseerima, on näiteks augustamisvahendid, nõelad, skalpellid, dermarollerid, elektrolüüsi/termolüüsi sondid, tätoveerimise, püsimeigi ja muude invasiivsete protseduuride jaoks kasutatavad teravad lõike-torkevahendid ehk töövahendid, mille kasutamisel kokkupuudet verega ei ole võimalik vältida.

Poolkriitiliste töövahendite puhul (näiteks mõned maniküüri/pediküüri instrumendid) võib tootja juhiste kohaselt kasutada sporitsiidse toimega kõrgastme desinfektsiooni juhul, kui töövahend ei ole protseduuri käigus nähtavalt saastunud verega.
NB! Kui protseduuri käigus saastub poolkriitiline töövahend verega või toimub limaskesta läbistamine, tuleb töövahend enne järgmist kasutamist steriliseerida.

Aurusteriliseerimine (autoklaavimine) on eelistatud steriliseerimismeetod töövahenditele, mis taluvad kuumust ja niiskust. See on efektiivne, odav ja ohutu meetod.

Kuivkuumsteriliseerimist võib kasutada üksnes töövahendite puhul, mille tootja seda lubab.

Madaltemperatuurilisi steriliseerimismeetodeid (nt etüleenoksiid või formaldehüüd) kasutatakse üksnes erijuhtudel kuumust mittetaluvate meditsiiniseadmete steriliseerimiseks ning need ei ole tavapärased iluteeninduses.

Steriliseerimise tõhusust ei ole võimalik hinnata üksnes steriliseeritud töövahendi vaatlemise või katsetamise teel. Protsessi tuleb regulaarselt kontrollida füüsikaliste, keemiliste ning vajaduse korral bioloogiliste indikaatorite abil vastavalt sterilisaatori tootja juhistele.

Tegevuskohas on soovitatav koostada sterilisaatori kontrolli- ja hoolduskava vastavalt tootja juhistele ning dokumenteerida kontrolli- ja testimistulemused.

Pärast steriliseerimist tuleb töövahendeid säilitada viisil, mis hoiab steriilse pakendi terviklikuna ning väldib selle saastumist enne kasutamist.

NB!
Kodumajapidamises kasutatavad seadmed (nt tavaline ahi, mikrolaineahi või kiirkeedupott) ei ole iluteeninduses kasutatavate töövahendite steriliseerimiseks sobivad, kuna nende tõhusust steriliseerimismeetodina ei ole selleks otstarbeks valideeritud.

Mõningaid UV-seadmeid turustatakse ekslikult UV-sterilisaatoritena. UV-kiirgust on teaduskirjanduses käsitletud kui potentsiaalselt rakendatavat meetodit steriliseerimisprotsessis. Selle kasutamist piiravad siiski mitmed tegurid, sealhulgas UV lainepikkus, temperatuur, dekontamineeritava pinna biokoormus, mikroorganismide tüüp ning UV-kiirguse intensiivsus. Seetõttu ei saa UV-kiirgust

pidada valideeritud steriliseerimismeetodiks ning selle kasutamine ei kujuta endast steriliseerimisprotsessi. UV-seadmed ei steriliseeri töövahendeid.

Klaaskuulsterilisaatoris kasutatakse mikroorganismide inaktiveerimiseks väikseid klaashelmeid, kõrget temperatuuri ja lühikest kokkupuuteaega. Klaaskuulsterilisaatoreid peetakse ebaefektiivseteks kriitiliste töövahendite steriliseerimisel ning nende kasutamine kriitiliste töövahendite steriliseerimiseks ei ole iluteeninduses aktsepteeritav steriliseerimismeetod.

DEKONTAMINEERITUD TÖÖVAHENDITE HOIUSTAMINE

Dekontamineeritud töövahendeid tuleb hoiustada viisil, mis väldib nende taassaastumist. Hoiustamiseks kasutatavad kapid, sahtlid, konteinerid või muud hoiustamisanumad peavad olema puhtad, kuivad ning valmistatud materjalist, mida on võimalik nõuetekohaselt puhastada ja vajaduse korral desinfitseerida.

Dekontamineeritud töövahendeid tuleb hoiustada eraldi kasutatud või dekontamineerimata töövahenditest. Hoiustamine peab olema korraldatud viisil, mis väldib töövahendite taassaastumist ning välistab kõrvaliste isikute juurdepääsu neile.

Steriliseeritud töövahendeid tuleb säilitada steriilses pakendis ning kasutada enne tootja määratud kõlblikkusaja lõppu või enne steriilse pakendi kahjustumist, olenevalt sellest, kumb saabub varem.